

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2025

Cifra proiectului 25.80012.5007.79SE

Denumirea Proiectului Exprimarea identității culturale prin transformarea digitală a expresiilor idiomatice autohtone utilizând tehnologiile AR și IA, cu implementare în educație

Rezumat în limba română pentru anul 2025

Etapa I (august – decembrie 2025) a proiectului CI ARiA s-a concentrat pe colectarea, analiza și clasificarea expresiilor idiomatice autohtone din folclorul basarabean, în vederea pregătirii lor pentru augmentare digitală. S-a digitizat volumul de folclor (O creație populară: proverbe și zicători) și au fost selectate 100 de idiomuri pentru analiza preliminară.

Cercetarea s-a axat pe o perspectivă cross-modală, evaluând capacitatea modelelor lingvistice mari (LLM), precum ChatGPT (GPT-5) și DeepSeek V3.2, de a înțelege și articula sensul figurat al acestor expresii, comparativ cu capacitatea sistemelor generative de imagini (e.g., NightCafe, CGDream) de a le vizualiza.

Rezultate cheie:

1. S-a constatat că traduceri literale oferite de modele sunt foarte similare (41 de idiomuri cu similaritate ≥ 0.9), în timp ce traduceri figurative prezintă discrepante majore. ChatGPT a demonstrat o acuratețe mai mare (81%) în recunoașterea și explicarea nuanțelor legate de redarea sensului figurat comparativ cu DeepSeek (74%).
2. Idiomurile au fost clasificate în cinci teme majore (Relații umane, Muncă/Efort, Înțelepciune/Valoare, Natură, Noroc/Destin), evidențiind Relațiile umane (60 de idiomuri) ca temă dominantă.
3. S-au identificat provocări semnificative în transpunerea vizuală a metaforelor culturale complexe (ex. "A fi cu musca pe căciulă"), deși prompt-urile literale au generat interpretări creative.

Rezultatele preliminare obținute deschid calea pentru dezvoltarea de resurse digitale de învățare bazate pe AR, care să asigure o înțelegere contextuală și culturală a limbii române, fiind finalizat primul capitol al suportului de curs.

Rezumat în limba engleză pentru anul 2025

The first stage (August – December 2025) of the CI ARiA project focused on the collection, analysis, and classification of native idiomatic expressions from Bessarabian folklore, preparing them for digital augmentation. Folklore volumes were digitized and 100 idioms were selected for comparative analysis using Large Language Models (LLMs) and AI image generation tools.

The research adopted a cross-modal perspective, evaluating the capability of LLMs (ChatGPT GPT-5 and DeepSeek V3.2) to textually interpret figurative meaning versus the ability of image generative systems to visually represent it.

Key findings:

1. Literal translations showed high textual similarity between the models, but figurative interpretations exhibited large differences. ChatGPT demonstrated higher accuracy (81%) in recognizing and explaining figurative meanings compared to DeepSeek (74%).
2. Idioms were successfully classified into five broad cultural themes, with Human Relationships (60 idioms) being the most prominent category.
3. Significant challenges were identified in translating complex, culturally specific metaphors (e.g., “A fi cu musca pe căciulă”) into accurate visual representations, highlighting the need for refined multimodal processing.

The preliminary results establish the foundation for developing AR-based educational resources that ensure a deep, culturally contextualized understanding of the Romanian language, fulfilling the goals of the project's first phase

Conducătorul de proiect

Inga TITCHIEV

Data:

03.12.25

LȘ

